

Patriotes

OPINIÓ

L'ESTIMACIÓ A LA PÀTRIA, A LA PRÒPIA COMUNITAT, ÉS UNA VELLA VIRTUT REPUBLICANA. LA BASE DEL CONCEPTE DE BÉ COMÚ O D'INTERÈS GENERAL. PERÒ NO POT SER UN XEC EN BLANC NI POT SER CONDEMNAT SEMPRE COM UNA MENA D'ANACRONISME VERGONYÓS. DEPÈN DE COM ES COMBINI AMB ALTRES VALORS I ACTITUDS

VICENÇ VILLATORO
villatorolamolla@hotmail.com

Nicolau Maquiavel va escriure, més aviat al final de la seva vida: estimo la meva pàtria més que no pas la meva ànima. Contra el judici esbiaixat de la història, Maquiavel no era ni un cínic ni, perdó per la paradoxa, un maquiavèlic. Era algú que admirava la vella república romana i volia incorporar al seu temps, després de la tirania corrupta i brillant dels Mèdici i de la tirania fosca i mística de Savonarola, el que considerava les velles virtuts republicanes. I creia que el patriotisme, l'amor desinteressat a la pròpia pàtria, a la pròpia ciutat, a la pròpia comunitat era una d'aquestes virtuts republicana i el fonament d'algun interès polític compartit que està per damunt de l'interès particular de cadascun dels ciutadans. El fonament, doncs, dels conceptes de bé públic o d'interès general. El patriotisme republicà és la base del civisme, del compromís amb la comunitat. I això no neix, només, del càlcul, sinó de l'estimació. L'amor a la pàtria, diu Maquiavel.

Hem passat molts anys en què el patriotisme estava mal vist. Tot eren interessos. En el millor dels casos, interessos camuflats. La política, la confrontació dels interessos. I a partir de la confrontació, la victòria dels uns sobre els altres o, si no hi ha victòria, el consens pactat, la síntesi entre interessos. Materialisme dialèctic. Lluita de classes. El patriotisme no hi quadrava, i se n'havia decretat la desaparició. I com que es resistia a desaparèixer, se n'havia decretat la maldat –el patriotisme és el refugi dels canalles, la bandera serveix per amagar la cartera– i l'anacronisme. Però ara, amb noms diversos, sembla que el patriotisme reneix com a concepte. Si més no, el posen en circulació sectors de pensament variat, que poden anar de Trump fins a Podemos, dels partidaris del *Brexit* fins al

castrisme cubà, des del catalanisme cívic fins a l'unionisme espanyol. Proclamar-se patriota torna a ser ben vist i, per tant, el patriotisme apareix com a legitimador de posicions polítiques diverses i fins i tot antagoniques.

Algú diria, i ha dit: en el fons, tots som patriotes. Potser de pàtries diferents, però tots som patriotes, i és el patriotisme el que ens mou i ens legitima. No hi ha patriotismes diferents, sinó pàtries diverses. No ho sé pas. El patriotisme pot ser un comú denominador de coses molt variades, però combina amb valors i amb actituds també ben diferents. I segons amb quins valors i amb quines actituds combini, el resultat pot ser un o el seu contrari. Com a catalanista, jo m'he sentit dir que el meu patriotisme és ben igual que el d'un senyor de Valladolid, només que la meva pàtria és Catalunya

i la seva Espanya. Potser sí. O potser no. Es pot donar el cas que el senyor de Valladolid consideri que el seu deure patriòtic és dir-me a mi el que sóc, m'agradi a mi o no m'agradi. En canvi, jo no tinc gens d'interès a discutir-li al senyor de Valladolid allò que és, ni dir-li que no és el que es pensa que és. Prou feines tinc decidint què sóc jo. No és ben bé simètric, un patriotisme basat en el que creus que ets tu i un patriotisme destinat a imposar als altres el que han de ser, vulguin o no vulguin.

Però hi ha encara més ventalls. Sota el nom de patriotisme hi ha de vegades un sentiment de superioritat, de supremacisme: allò que sóc jo és superior a allò que és l'altre, la meva llengua la parla més gent i per tant és més important, la meva pàtria és més perfecta, més real, més eterna. Hi ha també, de vegades, una voluntat d'aïllacionisme: ser patriota és refusar allò que ve de fora, proclamar la teva soledat en el món, convertir la diferència en una barrera. Però pot haver-hi un patriotisme on la diferència no genera jerarquia –però sí orgull– i on la màxima expressió d'amor a la pàtria és situar-la en el món, que sigui una veu en el concert de les veus del món, que es faci sentir, però que sàpiga escoltar. No, no tots els patriotismes són iguals. Reivindicar el patriotisme com a valor republicà no és reivindicar totes les formes de patriotisme. Depèn amb què es combina. El meu m'agradaria que estigués sempre combinat amb la democràcia, amb el respecte als altres, amb la reivindicació del dret a ser diferent sense proclamar-se superior. El patriotisme que no és una manera de separar-se del món sinó de ser en el món. Existeix. Ha existit. Potser és el de Maquiavel. No és el de tothom que es proclama patriota.

Escriptor, guionista i crític d'art